

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
(ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ) Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
11/06/2018**

A. Έργο λοιπόν δικό μας, των ιδρυτών της πολιτείας, είπα εγώ, να αναγκάσουμε τις εξαιρετικές φύσεις να φτάσουν στο μάθημα που προηγουμένως είπαμε ότι είναι το ανώτερο (σπουδαιότερο), να δουν δηλαδή το αγαθό και να ανεβούν εκείνο τον ανηφορικό δρόμο, και αφού ανεβούν και δουν αρκετά, να μην τους επιτρέψουμε αυτό που τώρα τους επιτρέπεται.

Και ποιο είναι αυτό;

Το να μένουν συνεχώς στον ίδιο τόπο, είπα εγώ, και να μη θέλουν να κατεβαίνουν πάλι κοντά σ' εκείνους τους δεσμώτες ούτε να συμμερίζονται με εκείνους και τους κόπους και τις τιμές, είτε είναι ταπεινότερες είτε σπουδαιότερες.

Έπειτα, είπε, θα αδικήσουμε αυτούς και θα τους κάνουμε να ζουν χειρότερα, ενώ είναι δυνατόν σ' αυτούς (να ζουν) καλύτερα;

B1.

Η φράση *αὐτό τό ἄγαθόν* φαίνεται να δηλώνει την ύψιστη αρχή και την πηγή του όντος και της γνώσης. Ήδη στην αρχαιότητα η φράση «Πλάτωνος αγαθόν» ήταν μια παροιμιακή έκφραση για κάτι ασαφές και σκοτεινό. Μέσα στο κείμενο υπάρχουν λέξεις που χαρακτηρίζουν το ἄγαθόν: *ἀφίκεσθαι, μέγιστον μάθημα, ἰδεῖν, ἀναβῆναι, ἀνάβασιν, ἀναβάντες, ἴδωσιν*. Έτσι προκύπτει ότι: το αγαθόν είναι η ανώτατη βαθμίδα της γνώσης και η μεγαλύτερη παιδευτική αξία, γιατί φωτίζει το φωτισμένο πολιτικό (φιλόσοφο) στην ορθή διακυβέρνηση. Επίσης το αγαθό μπορεί να προσεγγιστεί από τους προικισμένους με ξεχωριστά προτερήματα. Η προσέγγιση αυτή είναι κοπιαστική και δύσκολη δουλειά (*ἀναβῆναι, ἀνάβασιν, ἀναβάντες*). Τέλος, είναι προϋπόθεση για τη σωστή διακυβέρνηση της πόλης και έχει ως συνέπειες την αρετή της δικαιοσύνης, της ανδρείας, της σοφίας, της σωφροσύνης.

α) μάθημα...μέγιστον: σχολικό βιβλίο σελ. 108

β) τό ἄγαθόν: σχολικό βιβλίο σελ. 108-109

ἰδεῖν: σχολικό βιβλίο σελ. 109

ἀναβῆναι: σχολικό βιβλίο σελ. 109

B2.

α) Ο νόμος είναι ένας γραπτός κανόνας που θεσπίζεται από το κράτος και ρυθμίζει τις σχέσεις των πολιτών μεταξύ τους και προς το κράτος με στόχο την ομαλή συμβίωση των ανθρώπων και την ομαλή λειτουργία της κοινωνίας.

Ο σκοπός του νόμου σύμφωνα με το Σωκράτη, είναι η ευημερία όλου του κοινωνικού συνόλου και όχι μόνο μιας τάξης (δηλ. των φιλοσόφων). Συγκεκριμένα: α) προτεραιότητα συλλογικού συμφέροντος έναντι ατομικού (*οὐχ ὅπως ἐν τι γένος εὖ πράξει, ὅπῃ ἔκαστος βούλεται*), β) η αρμονική συμβίωση των πολιτών (*συναρμόττων*), γ) η αλληλεγγύη ανάμεσα στους ανθρώπους (*μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελίας*) και δ) η διαμόρφωση κοινωνικού ήθους με σκοπό την ενότητα της κοινωνίας (*ἐμποιῶν ...*

βούλεται). Η μόνη συμπεριφορά που συμβάλλει στην ενότητα της κοινωνίας είναι η δίκαιη συμπεριφορά.

Ο Σωκράτης χρησιμοποιεί τρεις μετοχές (συναρμόττων, ποιῶν και ἔμποιῶν) για να καταδείξει τρεις αδιαπραγμάτευτες λειτουργίες – προϋποθέσεις για την ύπαρξη και την ευδαιμονία της πόλης.

β) Τα μέσα με τα οποία επιβάλλεται ο νόμος:

Η πειθῶ. Ο Πλάτωνας θεωρεί ότι ο νόμος θα πρέπει να πείθει τους πολίτες να συμμορφώνονται με τις επιταγές του. Πρωταρχικό ζητούμενο είναι οι πολίτες να μην εξαναγκάζονται, αλλά συνειδητά να ακολουθούν το νόμο. Αυτό, βέβαια, απαιτεί την κατάλληλη αγωγή, την ηθική διαπαιδαγώγηση, την καλλιέργεια της κοινωνικής συνείδησης των πολιτών, που θα τους επιτρέψει να υπακούουν στους νόμους χωρίς άσκηση πίεσης. (είναι προτιμότερο μέσο γιατί στοχεύει στην εσωτερική πειθαρχία, ταιριάζει στους υπεύθυνους και ελεύθερους πολίτες των δημοκρατικών κοινωνιών. Για να υπάρξει όμως πειθῶ απαιτούνται δύο προϋποθέσεις: ο νόμος να είναι δίκαιος και ο πολίτης να έχει εσωτερικεύσει τους ηθικούς κανόνες μιας σωστής κοινωνικής συμπεριφοράς)

β) Η ανάγκη (= η βία). Ωστόσο ο Πλάτωνας δεν περιορίζεται μόνο στην πειθῶ, αλλά αποδέχεται ως μέσο διαμόρφωσης πολιτών, συμμορφωμένων με το νόμο, τη βία (έχει ως αποτέλεσμα τη συμμόρφωση του ατόμου, επιβάλλεται στα αντικοινωνικά και άδικα άτομα).

Με την πειθῶ και τον εξαναγκασμό οι πολίτες κατευθύνονται και καθοδηγούνται, ώστε να δημιουργηθεί ένα αρμονικό σύνολο, μέσα στο οποίο ο κάθε πολίτης θα ωφελεί τους συμπολίτες του και ταυτόχρονα θα απολαμβάνει την ωφέλεια που θα προσφέρουν οι άλλοι.

Στην ιδανική του πολιτεία ο Πλάτωνας οραματίζεται ότι οι σχέσεις μεταξύ των πολιτών πρέπει να είναι αρμονικές, οι πολίτες δηλαδή να είναι ενωμένοι μεταξύ τους, ἔστω και αν χρειαστεί ο νόμος να επιστρατεύσει όχι μόνο την πειθῶ αλλά και τον εξαναγκασμό. Οι πολίτες πρέπει να μεταδίδουν ο ένας στον άλλο την ωφέλεια ανάλογα με τις ικανότητές τους. Η βοήθεια και η προστασία που παρέχουν ο ένας στον άλλον είναι δεσμοί που συνέχουν το κοινωνικό σύνολο. Στους «Νόμους» ο Πλάτωνας λέει ότι ο άριστος νομοθέτης συνδυάζει την πειθῶ με τη βία, η οποία αφορά τον «ἄπειρον παιδείας ὁ χλον». Βλέπουμε, λοιπόν, ότι όχι απλώς υιοθετεί και τους δύο τρόπους, αλλά ορίζει και τις περιπτώσεις όπου ο καθένας πρέπει να εφαρμόζεται· η βία, δηλαδή, θα πρέπει να εφαρμόζεται στον ὄχλο, ο οποίος δεν έχει λάβει παιδεία και δεν μπορεί με την πειθῶ να οδηγηθεί στο σωστό δρόμο. Φαίνεται, ωστόσο, ότι προτιμά το πρώτο μέσο, την πειθῶ, γιατί είναι βασική στη διαπαιδαγώγηση των πολιτών και διαμορφώνει σωστή ηθική συμπεριφορά.

B3.

1 - Κέφαλο

2 - τον χορό

3 - εκδιώχθηκε κακὴν κακῶς

- 4 - επωμίζονται στρατιωτικά και διοικητικά καθήκοντα
5 - την Τυραννίδα

B4

α)

ἀ φίκεσθαι - ανικανοποίητος

εἶ πον - ρήμα

ἰ δεῖ ν - ιδέα

μεταδιδόναι - παράδοση

β)

- Η απόκτηση υλικών αγαθών δε συνδέεται απαραίτητα με την ευτυχία του σύγχρονου ανθρώπου.
- Ο γιατρός μου εξήγησε ότι ο πόνος στο γόνατο ήταν φυσιολογικός μετά το πέσιμο.
- Αποδείχθηκε φαύλος αφού δε δίστασε να χρησιμοποιήσει θεμιτά και αθέμιτα μέσα για να πετύχει το σκοπό του.

Τις απαντήσεις επιμελήθηκαν οι φιλόλογοι:
Ελισάβετ Βασιλειάδου
Κωνσταντίνος Καραβασίλης
Παναγιώτης Παππάς

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
(ΑΔΙΔΑΚΤΟ) Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
11/06/2018**

Γ1. Η ρητορική είναι ανάλογη με τη διαλεκτική· Διότι και οι δυο σχετίζονται με κάποια θέματα που, κατά κάποιο τρόπο, είναι κοινά για όλους τους ανθρώπους να γνωρίζουν και δεν ανήκουν σε καμία διακριτή επιστήμη. Γι' αυτό και όλοι, κατά κάποιο τρόπο, οι άνθρωποι συμμετέχουν και στις δύο. Όλοι, πράγματι, ως έναν βαθμό, επιχειρούν και να εξετάζουν και να λογοδοτούν και να απολογούνται και να κατηγορούν. Από τους πολλούς λοιπόν άλλοι κάνουν αυτά χωρίς σχέδιο ενώ άλλοι από συνήθεια ως αποτέλεσμα άσκησης. Όμως επειδή και τα δύο είναι δυνατά, είναι φανερό ότι τα πράγματα αυτά θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν και με μέθοδο. Γιατί είναι δυνατό να διερευνηθεί ο λόγος για τον οποίο άλλοι επιτυγχάνουν εξαιτίας της συνήθειας και άλλοι εκ φύσεως, αυτό όμως ήδη όλοι θα συμφωνούσαν ότι είναι έργο της τέχνης.

Γ2.α. άφωρίσθη, υπόσχες, πλείσταις, δρώντων.

Γ2.β. «τὰ δὲ τοιαῦτα ἤδη πᾶς ἂν ὁμολογήσαι/ειε τεχνῶν ἔργα εἶναι».

Γ3.α. τῆ διαλεκτικῆ: δοτική αντικειμενική στο «ἀντίστροφος».

ἐξετάζειν: τελικό απαρέμφατο, σε θέση αντικειμένου στο «ἐγχειροῦσιν», ταυτοπροσωπία.

θεωρεῖν: τελικό απαρέμφατο, σε θέση υποκειμένου στο απρόσωπο ρήμα «ἐνδέχεται», ετεροπροσωπία.

ἔργον: κατηγορούμενο στο «τοιοῦτον», μέσω του συνδετικού «εἶναι».

Γ3.β. «ἐπεὶ δ' ἀμφοτέρως ἐνδέχεται»: Δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση, κρίσεως. Εκφέρεται με οριστική «ἐνδέχεται», διότι δηλώνει το πραγματικό.

Γ3.γ. «τῶν μὲν πολλῶν οἱ μὲν εἰκῆ ταῦτα δρῶσιν, οἱ δὲ διὰ συνήθειαν ἀπὸ ἕξεως»:

τῶν πολλῶν: ετερόπρωτος ονοματικός προσδιορισμός, σε θέση γενικής διααιρετικής στο «οἱ μὲν».

εἰκῆ: επιρρηματικός προσδιορισμός, δοτική του τρόπου στο «δρῶσιν».

ταῦτα: σύστοιχο αντικείμενο στο «δρῶσιν».

διὰ συνήθειαν: επιρρηματικός, εμπρόθετος προσδιορισμός της αιτίας στο εννοούμενο ρήμα «δρῶσιν».

Τις απαντήσεις επιμελήθηκαν οι καθηγήτριες:

Βαφειάδου Ελισάβετ
Διακοσάββα Ειρήνη
Χριστοδούλου Ιωάννα